

Regionalt tillväxtprogram för Norrbotten 2007-2013

UPPGRADERING 2010

Länsstyrelsen
Norrbotten

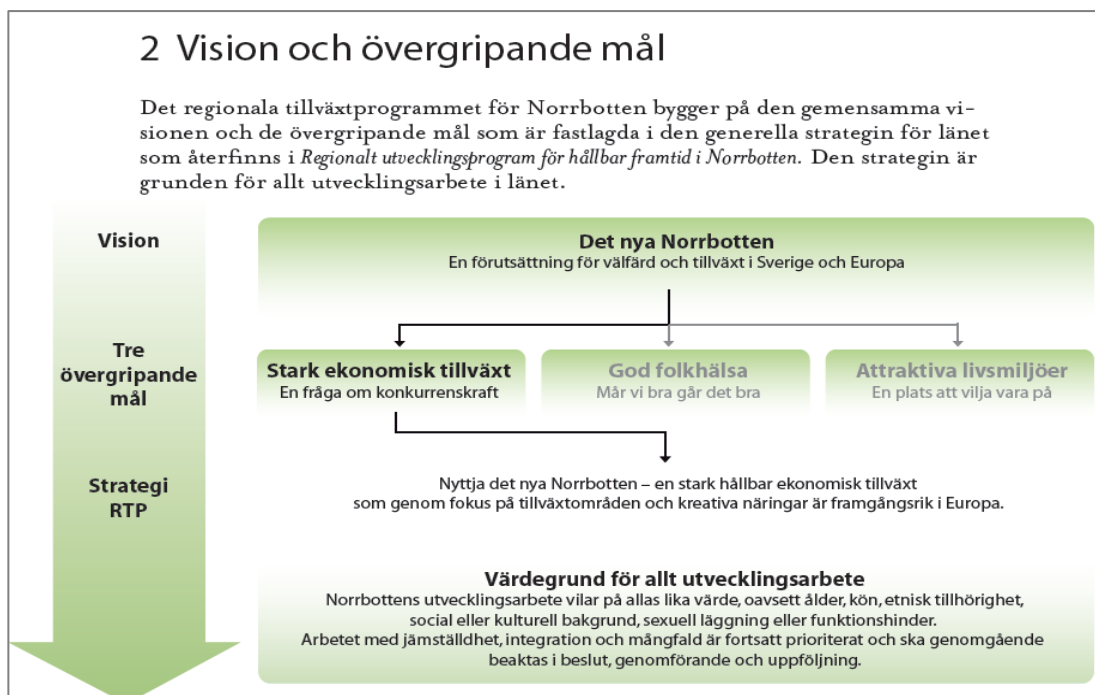
Uppgradering av Regionalt tillväxtprogram för Norrbotten

Bakgrund och inledning

Regionala partnerskapet har uppgraderat delar av innehållet i det regionala tillväxtprogrammet för att aktualisera innehållet. Det primära syftet är att förbereda underlag inför kommande programperiod för Strukturfonderna med start 2014 (tom 2021). Beredningsgruppen med tjänstemän från Kommunförbundet, Landstinget, Arbetsförmedlingen, LTU och Länsstyrelsen har ansvarat för arbetet. Uppgraderingen fastställdes av Regionala partnerskapet vid sammanträdet 21 september 2010.

Kvantitativa och mätbara mål

Regeringen ser det regionala tillväxtprogrammet som ett ”instrument för processorienterat tillväxtarbete”. Mot den bakgrunden har nuvarande regionala tillväxtprogram ingen avgränsning i tid, utan har setts som ett levande dokument som kan justeras, uppgraderas vid behov. *Nu har programmet avgränsat i tid så att det överensstämmer med de pågående programperioderna, för närvarande 2007-2013.*

För att kunna följa upp effekterna av regionala tillväxtprogrammet bör det finnas mätbara resultatmål. Det finns formuleringar för vision och övergripande mål (se ovan) samt ett flertal utpekade indikatorer som ska följas. Däremot har det saknats kvantifierade mål.

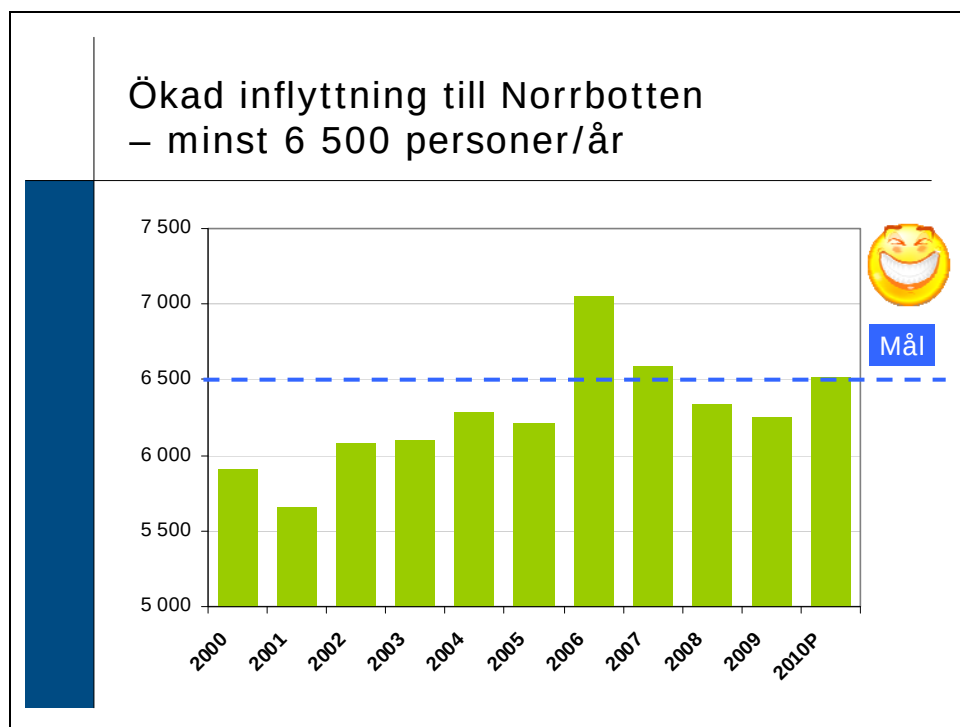
Regionala partnerskapet har fastställt tre effektmål för att mäta attraktivitet och tillväxt inom följande områden: inflyttning (attraktivitet), sysselsättning (tillväxt) och företagande (tillväxt).

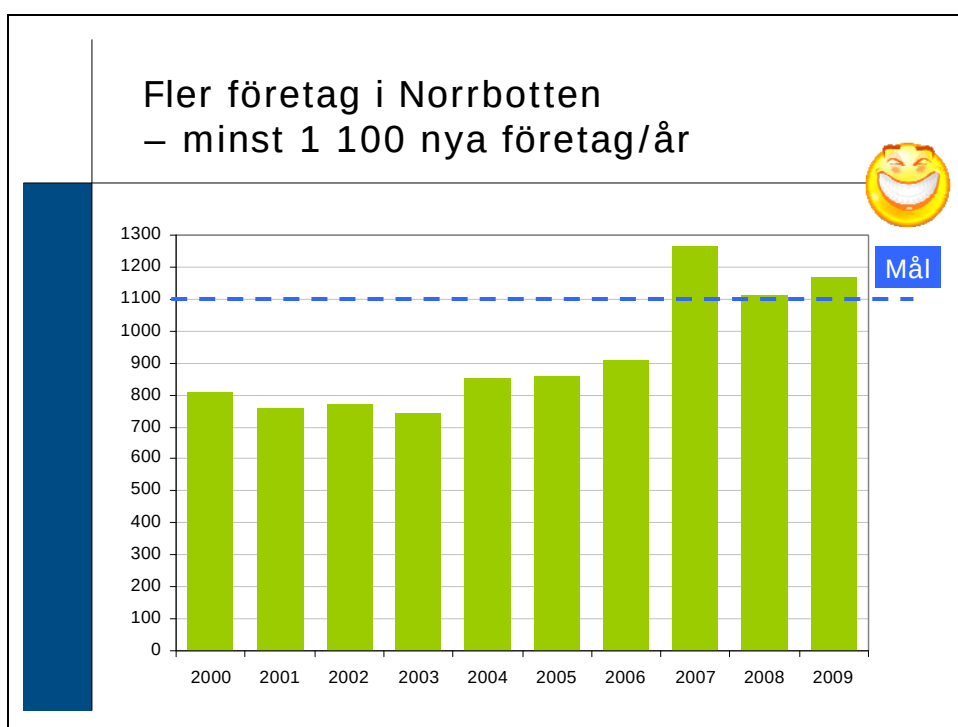
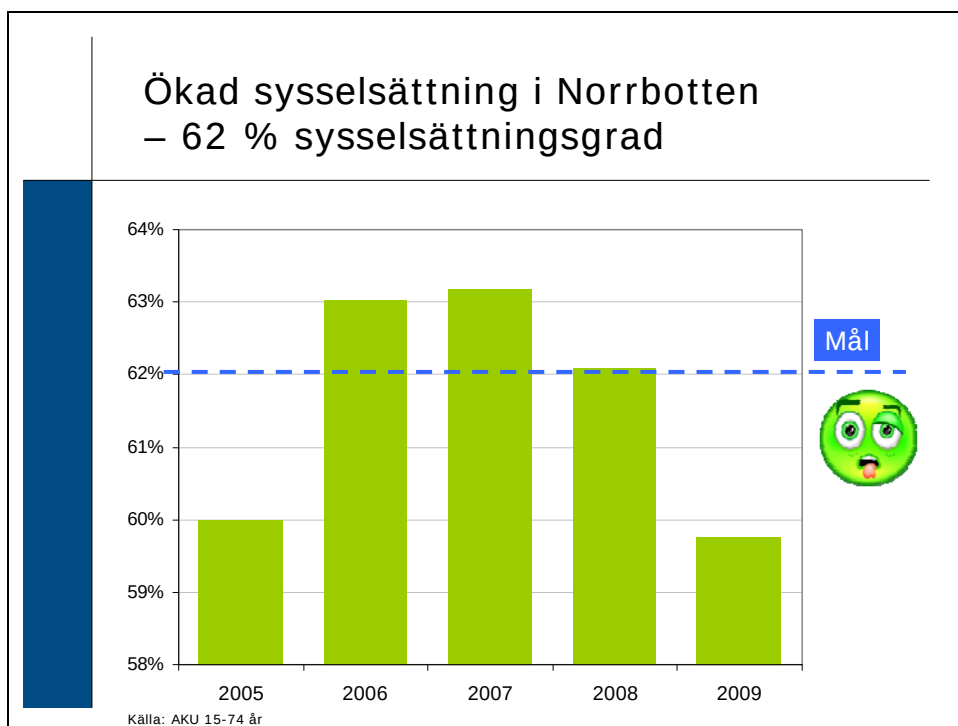
Genomförandet av RTP ska leda till:

- ökad inflyttning – 6 500 personer per år
- ökad sysselsättning – 62 procent sysselsättningsgrad 2013
- fler företag – 1 100 nya företag per år.

Därutöver finns fler utpekade indikatorer som regelbundet följs upp och som presenteras för Regionala partnerskapet. Med hjälp av indikatorerna kan de nya effektmålen problematiseras på olika sätt vad gäller exempelvis graden av diversifiering av näringsgrenar, jämställdhet, ungas delaktighet etc.

Den senaste uppföljningen visar att länet når målet med fler företag, och har chans att nå inflyttningsmålet 2010 om invandringen är kvar på lika hög nivå som första halvåret. När det gäller målet ökad sysselsättning så har sysselsättningsgraden minskat till följd av lågkonjunkturen som finanskrisen utlöste under senare delen av 2008.

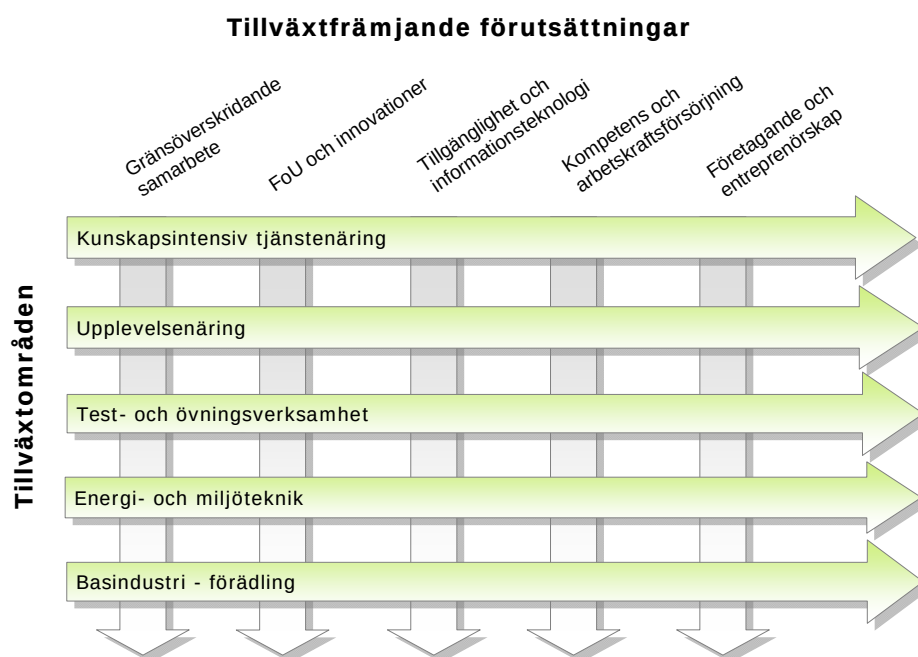

Tillväxtområden

RTP är konstruerat utifrån två perspektiv på tillväxt. Dels finns fem utpekade tillväxtområden där förutsättningarna för tillväxt är särskilt goda. Dels finns fem tillväxtfrämjande förutsättningar som bör vara tillgodosedda för att konkreta satsningar ska ge bra utdelning. De tillväxtfrämjande förutsättningarna bygger på regeringens prioriteringar i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, sysselsättning och entreprenörskap 2007-2013.

Figuren nedan visar hur de två förutsättningarna är tänkta att länka in i varandra, utgöra varandras förutsättningar för en stark ekonomisk tillväxt. Som ett exempel kan nämnas att kompetensutveckling och arbetskraftsförsörjning är en viktig faktor inom samtliga tillväxtområden.

Slutsatsen efter översynen under 2010 är att modellen ovan med en uppdelning på tillväxtområden och tillväxtfrämjande förutsättningar fortfarande håller och är ett stöd vid exempelvis beslut om särskilda insatser. Sysselsättningen har dessutom utvecklats starkare inom de utpekade tillväxtområdena än inom övriga branscher i länet (se bilden nedan).

Tillväxtområden i RTP

I tillväxtprogrammet finns fem utpekade **tillväxtområden** där förutsättningarna för tillväxt bedöms särskilt goda:

- Kunskapsintensiva tjänstenärings +20%
- Upplevelsenärings +16%
- Energi och miljöteknik +14%
- Basindustrin – förädling +15%
- Test- och övningsverksamhet + 43%
- Övriga näringar +5%

Däremot finns det anledning att återkomma med en tydligare precisering av vad som karaktäriserar exempelvis *kreativa näringar* som är en viktig del av både kunskapsintensiva tjänster och upplevelsenäring. De tillväxtfrämjande förutsättningarna ligger till stor del i linje med den nationella strategin och det finns därför en poäng att inte ändra dem.

Modellen är övergripande och ger ingen detaljerad vägledning. Mot den bakgrunden har Regionala partnerskapet beslutat att lyfta fram några särskilda prioriteringar eller fokusområden under 2010. Fyra särskilda prioriteringar är utpekade i Regionala partnerskapets verksamhetsinriktning för årets verksamhet, prioriteringar som vid sidan av det övriga tillväxtarbetet ska ges ett förstärkt fokus kring vilket partnerskapet och övriga aktörer/partner bör kraftsamla. De särskilda prioriteringarna för året är:

- Vem ska göra jobbet? Flaskhalsar, bristyrken.
- Borta bra men hemma bäst? Internationalisering, export.
- Våga nytt! Ungdomars entreprenörskap och företagande.
- Klimat- och energi.

För åren 2011, 2012 och 2013 kan andra viktiga områden pekas ut.

Urvalskriterier

Det har skett ett förtydligande av urvalskriterier för den offentliga finansieringen av regionala utvecklingsprojekt/satsningar, bland annat finns nu en tydligare koppling till målen och projektens del i det regionala tillväxtarbetet. Urvalskriterier används för att göra prioriteringar som i sin tur ska styra insatserna rätt för att uppnå programmets mål. Tanken med urvalskriterierna är att de ska fungera vägledande för alla offentliga finansörer.

Mål

Regionala tillväxtprogrammet ska genomföras och insatserna ska leda till att målen i programmet uppfylls. Målen handlar om att öka inflyttningen, öka sysselsättningen och skapa fler nya företag i Norrbotten. Alla aktiviteter inom ramen för tillväxtprogrammet ska tillsammans bidra till måluppfyllelsen.

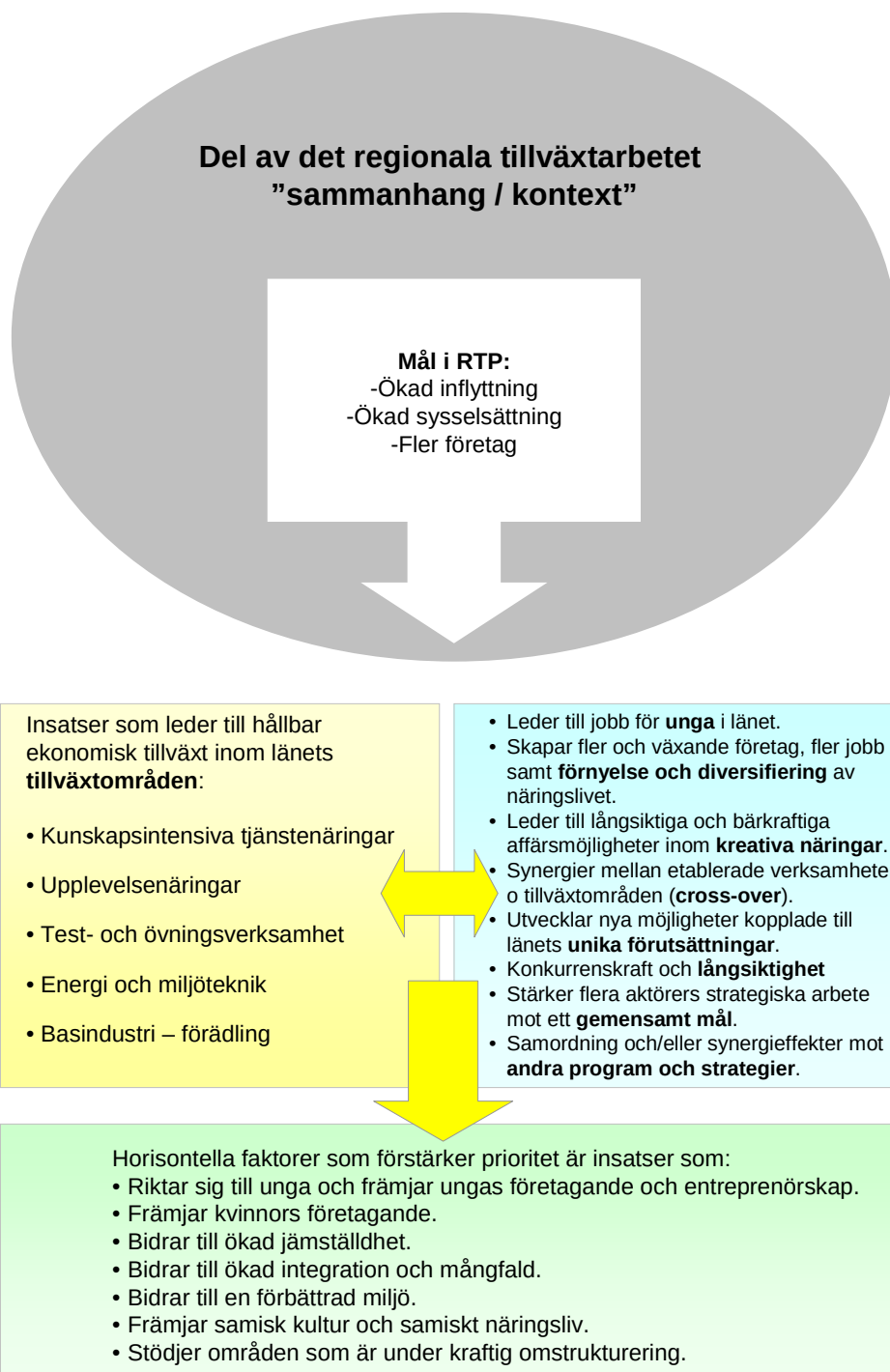
Syfte

Aktörerna i länet har ett ansvar att realisera inriktningen i tillväxtprogrammet. För att det ska vara lättare att prioritera mellan olika insatser har ett antal urvalskriterier identifierats. Urvalskriterierna är ett verktyg för att förtydliga syftet med programmet, det vill säga fokusering på hållbar ekonomisk tillväxt, förnyelse och näringslivsutveckling inom ett antal utpekade och regionalt förankrade tillväxtområden. Urvalskriterier kan även användas för att rangordna mellan olika förslag på insatser och verksamheter.

En del av det regionala tillväxtarbetet

Det är minst lika viktigt att bedöma projektets del i det regionala tillväxtarbetet som att bedöma projektets enskilda kvaliteter, exempelvis hur väl projektet är formulerat, om det är kostnadseffektivt eller om projektledaren har tidigare erfarenhet. Enskilda projekt

och insatser utgör tillsammans de strategiska val och prioriteringar som länets aktörer valt att göra för att nå målen i RTP. Urvalskriterierna ska fungera som ett stöd för dessa bedömningar.

Figur: Schematisk bild av urvalskriterierna i Regionala tillväxtprogrammet.

Vid programmets genomförande ska i första hand insatser prioriteras som bidrar till en hållbar ekonomisk tillväxt inom länets utpekade tillväxtområden:

- Kunskapsintensiva tjänstenärings
- Upplevelsenärings
- Test- och övningsverksamhet
- Energi och miljöteknik
- Basindustri – förädling

Inom ramen hållbar ekonomisk tillväxt inom tillväxtområdena prioriteras ytterligare insatser som:

- Leder till jobb för **unga** i länet.
- Skapar fler och växande företag, fler jobb samt **förnyelse och diversifiering** av näringslivet.
- Leder till långsiktiga och bärkraftiga affärsmöjligheter inom **kreativa näringar**.
- Synergier mellan etablerade verksamheter o tillväxtområden (**cross-over**).
- Utvecklar nya möjligheter kopplade till länets **unika förutsättningar**.
- Konkurrenskraft och **långsiktighet**
- Stärker flera aktörers strategiska arbete mot ett **gemensamt mål**.
- Samordning och/eller synergieffekter mot **andra program och strategier**.

Faktorer som ytterligare förstärker prioritet är insatser som:

- Riktat sig till unga och främjar ungas företagande och entreprenörskap.
- Främjar kvinnors företagande.
- Bidrar till ökad jämställdhet.
- Bidrar till ökad integration och mångfald.
- Bidrar till en förbättrad miljö.
- Främjar samisk kultur och samiskt näringsliv.
- Stödjer områden som är under kraftig omstrukturering.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningsfrågorna har hamnat i fokus bland annat med anledning av den ekonomiska krisen. Som en följd av detta och som en följd av de strategiska diskussioner som väcks i RP utifrån Kompetensförsörjningsutskottets arbete bör RTP och kommande programarbete uppgraderas med nedanstående slutsatser.

Arbetskraft med rätt kompetens - etablering av en regional kompetensplattform

Kompetensförsörjningsutskottet (KFU) har fått i uppdrag att utgöra länets kompetensplattform.

Syfte med kompetensplattformen:

- Ökad kunskap och översikt inom kompetensförsörjnings- och utbildningsområdet,
- Samordning av behovsanalyser inom kompetensförsörjnings- och utbildningsområdet,
- Ökad samverkan kring kompetensförsörjning och utbildningsplanering, samt
- Ökad kunskap om utbud och efterfrågan av utbildningsformer, med utgångspunkt i de olika utbildningsformernas nationella mål samt myndigheternas ansvar.

Uppdrag från regeringen:

- Etablera plattformar för samverkan på kort och lång sikt
- Framtagande av kunskapsunderlag och behovsanalyser som förhåller sig till funktionella analysregioner
- Samverkan ska ske med relevanta regionala och lokala aktörer.
- Samråd och dialog med statliga myndigheter inom kompetensförsörjningsområdet.
- Dialog med berörda aktörer i angränsande län
- Förhålla sig till näringslivets och arbetsmarknadens behov samt funktionella arbetsmarknadsregioner.

UTMANINGAR OCH MÖJLIGHETER

Unga – unik möjlighet för länet!

Utveckling:

Arbetsmarknaden förbättras i länet. Avgångarna på arbetsmarknaden ger större efterfrågan på arbetskraft.

Möjligheter:

Fler ungdomar får arbete och blir etablerade på arbetsmarknaden.

Hot:

Många ungdomar saknar gymnasiekompetens eller har en inriktning på utbildningen som inte efterfrågas.

Den könssegregerade arbetsmarknaden innebär långsiktiga problem för länet som måste lösas. Den stora utflyttningen av unga och ofta välutbildade kvinnor leder till att vissa orter utarmas som attraktiva livsmiljöer. Det är ett av de största hoten mot en positiv utveckling av länets alla delar.

Den låga övergångsfrekvensen till högre utbildning i vissa kommuner, gäller särskilt för pojkar, leder på samma sätt till att vissa orter utarmas som attraktiva livsmiljöer.

Stora pensionsavgångar!

Utveckling:

De stora barnkullar som föddes under 1940-talet lämnar arbetsmarknaden de kommande tio åren. Av drygt 100 000 yrkesverksamma i Norrbotten pensioneras nästan 50 000 personer. Under samma period uppskattas antalet tillträdande ungdomar vara drygt 30 000, vilket innebär att omkring 15 000 tjänster inte kan tillsättas. Ett stort antal av dessa avgångar kommer att rationaliseras bort till följd av en ständig bransch- och teknikutveckling samt global konkurrens.

Kompetensbortfallet blir stort inom ett flertal yrkesgrupper och branscher.

Möjligheter:

Fler från arbetskraftsreserven, långtidsarbetslösa med flera, kan få varaktiga arbeten

Hot:

Den tillgängliga arbetskraften saknar rätt kompetens.
Länet har både arbetslöshet och hög efterfråga på arbetskraft.

Länets arbetskraftsreserv!

Utveckling:

I länet finns en stor arbetskraftsreserv bland de arbetslösa och utmaningen är att under de kommande åren matcha arbetskraften med den efterfråga som finns på arbetsmarknaden. Många av de yrken som har stora pensionsavgångar kräver längre utbildningar, vilket gör att det kan vara svårt att på kort sikt klara arbetsmarknadens behov.

Generellt så ökar möjligheterna att få anställning om den enskilde höjer sin utbildningsnivå.

Möjligheter:

Arbetskraftsreserven behövs för att klara framtida rekryteringsbehov.

Hot:

Det är en oroande utveckling att antalet ungdomar som avslutar gymnasiet utan fullständigt betyg ökar. Flera av länets stora företag anställer inte personal som saknar gymnasiebetyg. Ungdomsarbetslösheten har varit hög under flera år och ungdomarnas inträde i arbetslivet sker allt högre upp åldrarna.

Utrikes födda föredrar att bosätta sig i andra regioner, företrädesvis storstäderna, men alla analyser visar att gruppen nysvenskar är viktiga för norra Sverige.

Bristyrken och flaskhalsar!

Utveckling:

Arbetsmarknaden förbättras och avgångarna på arbetsmarknaden ökar efterfrågan, vilket också innebär att antalet bristyrken blir fler.

Möjligheter:

Fler lediga arbeten lockar personer med rätt kompetens att flytta till länet.
Arbetskraftsreserven får utbildning inom de efterfrågade yrkesområdena.

Hot:

Arbetskraft saknas inom viktiga bristyrken och leder till flaskhalsar som hindrar företagens långsiktiga utveckling och tillväxt.

Sammanfattning av länets utmaningar:

- Arbetskraftsbrist trots hög arbetslöshet
- Arbetslösheten för ungdomar
- Starkt beroende av offentlig sektor som präglas av nedskärningar
- Större utflyttning än inflyttning bland unga och välutbildade
- Lägre sysselsättningsgrad än riksgenomsnittet
- Allmänt traditionsbundna yrkesval
- Höga ohälsotal

- Stora pensionsavgångar inom tio år inklusive generationsväxlingen
- Låg sysselsättningsgrad bland utrikes födda

Sammanfattning av länets möjligheter:

- Ökad sysselsättningsgrad
- Ungdomar får fotfäste på arbetsmarknaden
- Unga och välutbildade flyttar till länet
- Fler företag med bättre lönsamhet
- Ökad rörlighet på arbetsmarknaden bryter könsbundna yrkesval
- Strategisk satsning på ”morgondagens/framtidens arbetsmarknad”. Allt tyder på att det kommer att ställas högre krav på bred kompetens i framtiden. Fler och fler högutbildade kommer att skapa sin egen försörjning inom nya yrken och branscher. ”Framtidens arbetskraft är som ett häftstift. Kompetensen har bred bas och vass spets.”

Avslutning

Det regionala tillväxtarbetet kan aldrig ”stanna av”, det är en fortgående process som löpande utvecklas i samspel med omgivande faktorer och aktörer. Genom att följa utvecklingen, dels genom programutvärderingar och motsvarande, dels genom mätningar av måluppfyllelser och dels genom erfarenhetsutbyte mellan berörda aktörer kan kommande satsningar tydliggöras.

Detta dokument kompletterar/uppgraderar nuvarande RTP och är ett *inspel till den planerade översynen av regionala utvecklingsprogrammet*.